

Kimmo Kaski

Esimiehen tervehdys

Tämä englanninkielinen (ja suomeksi käännetty) tervehdykseni on osoitettu sekä Suomalaisen Tiedeakatemia varsinaisille että ulkomaisille jäsenille. Syynä kielivalintaan on se, että englannista on tullut tiedemaailman *lingua franca*, ulkomaisten jäsenten ja varsinaisten Suomessa asuvien jäsenten joukossa on yhä enemmän muiden maiden kansalaisia, ja lisäksi Tiedeakatemian toiminta on vahvasti kansainvälisesti suuntautunutta. Seuraavassa haluaisin kertoa, keitä olemme, mitä teemme ja mihin olemme menossa. Sen jälkeen käsittelen edessämme olevia haasteita ja luottamustani siihen, että tieteen ja eri tieteenalojen tutkijoiden on mahdollista tehdä yhteistyötä löytääkseen ratkaisuja näihin haasteisiin. Lopuksi esittelen joitakin Tiedeakatemian viimeaikaisia tapahtumia.

Suomalainen Tiedeakatemia on perustamisestaan vuonna 1908 lähtien edistänyt tieteellistä tutkimusta ja toiminut yhdysiteenä korkeatasoisista tiedettä edustavien tutkijoiden välillä. Tiedeakatemia kutsuu vuosittain jäsenikseen eteviksi osoittautu-

neita tieteenharjoittajia tunnustuksena heidän tieteellisistä saavutuksistaan. Kaikki uudet jäsenet toivotetaan lämpimästi tervetulleiksi kollegoiden väliseen vuorovaihtukseen laaja-alaisessa oppineessa yhteisössämme, johon kuuluu lähes 900 suomalaista tai Suomessa asuvaa varsinaista jäsentä ja noin 170 ulkomaista jäsentä. Tiedeakatemia järjestää jäsenilleen ja suurelle yleisölle kokouksia, keskustelutilaisuuksia ja tapahtumia, tuottaa julkaisuja ja kannanottoja, kommentoi ajankohtaisia, yhteiskunnallisesti kiinnostavia tutkimukseen liittyviä aiheita ja – uusimpana toimintanaan – tarjoaa *tiedeneuvontaa* tieteseen perustuvan päätöksenteon tueksi.

Tiedeakatemian toiminnan yleistä tavoitetta kuvaa hyvin motto ”Tieteen parhaaksi – yhteiskunnan hyväksi”. Reilu vuosi sitten päivitimme tapaamme saavutta tämän tavoitteen siten, että Tiedeakatemian tulevaisuusajattelua ja toimintaa ohjaa *arvokkaan tieteen* periaate, joka pyrkii totuuteen, tietoon ja ymmärrykseen sekä on avointa, riippumatonta ja rajatonta.

Professori Kimmo Kaski
aloitti kaksivuotisen
kautensa Suomalaisen
Tiedeakatemian esimiehenä
tammikuussa 2022

Arvokkaan tieteen perustana ovat vaikuttava tiede, yhteisöllinen tiede, kestävä tiede ja uusiutuva tiede, ja nämä muodostavat Suomalaisen Tiedeakatemian strategiset painopistealueet vuosille 2021–2024. Seuraavassa kuvaan tarkemmin kunkin painopisteen roolia.

Vaikuttavan tieteen ytimessä ovat tutkittuun tietoon perustuvan yhteiskunnallisen päätöksenteon edistäminen ja tiedepoliittisiin päätöksiin vaikuttaminen. Tavoitteena on monipuolistaa tieteellisen asiantunteumuksen käyttöä tietoon perustuvan poliittisen päätöksenteon neuvonannossa. Tavoitteena on myös lisätä päättäjien ymmärrystä siitä, miten tiede toimii, sekä vastavuoroisesti lisätä tieteen tekijöiden ymmärrystä yhteiskunnallisen päätöksenteon mekanismeista.

Yhteisöllisellä tieteellä pyritään lisäämään Tiedeakatemian ja muun kansallisen ja kansainvälisen tiedeyhteisön välistä vuorovaikutusta sekä luomaan yhteisöllisyyttä tieteen tekijöiden välille, jotta voidaan parantaa tieteenalojen välistä vuorovaikutusta tieteenalojen rajojen yli ja tieteenaloja eriyttävien sillojen välillä. Tiedeakatemialle on tärkeää osallistaa jäseniä sekä saada heidät mukaan toimintaan ja kehittämään sitä edelleen.

Kestävän tieteen keskeinen tavoite on tukea ja edistää kestävästä kehitystä yhteiskunnan, ympäristön ja talouden aloilla. Kaikilla näillä aloilla kestävyys merkitsee myös osallistumista julkiseen keskusteluun ja kestävästä kehityksen tavoitteiden edistämistä tieteen keinoin. Tiede itsessään tarvitsee kestävyyttä, minkä vuoksi Tiedeakatemia ponnistelee väsymättä tieteen tekemisen perusedellytysten turvaamiseksi.

Uusiutuva tiede on välttämätöntä tieteen kehityksen, uskottavuuden ja vaikuttavuuden säilyttämiseksi. Samalla uusiutuva tiede

edistää kestävästä kehityksen tutkimusta ja auttaa löytämään ratkaisuja elinympäristöä, taloutta ja turvallisuutta koetteleviin haasteisiin. Uusiutuva tiede on monitieteistä, multimodaalista ja laaja-alaista. Paikallisen tason, joka käsittää yksilö- ja yhteiskunnallisen tason, lisäksi keskeistä on haasteiden globaali näkökulma.

Olemme jatkuvasti tekemisissä hitaasti kytkevien haasteiden, kuten ilmastonmuutoksen, kanssa. Mutta viimeiset pari vuotta ovat olleet meille kaikille erityisen poikkeuksellisia, sillä olemme joutuneet kohtaamaan kaksi maailmanlaajuista kriisiä: COVID-19-pandemian ja Venäjän raajan hyökkäyksen Ukrainaan. Nämä kriisit ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat edelleen elämämme eri osa-alueisiin terveyden, sosiaalisen elämän, talouden, politiikan, demokration ja turvallisuuden osalta. Vaikutuksia on kuitenkin odotettavissa lisää, sillä nämä ja muut henkilökohtaisen elämämme, yhteiskuntiemme ja ihmiskuntamme osa-alueet ovat monin tavoin toisiinsa kietoutuneita.

Maailmanlaajuisen kriisin kompleksisesta ja monitahoisesta luonteesta on esimerkkinä COVID-19-pandemia, jonka toisiaan seuraavia aaltoja vastaan eri maat taistelivat aluksi suosituksilla ja rajoitustoimenpiteillä koskien henkilökohtaista hygieniää, kasvusoajainten käyttöä, turvaetäisyyden pitämistä ja liikkuamisrajoituksia, ulkonaliikkumiskieltoja, matkustusrajoituksia, testaamista ja karanteeneja. Sitten todellisena tieteen voimannäytöksenä kehitettiin yllättävän nopeasti kohdennettuja rokotteita. Tämä mahdollisti väestön rokotamisen maailmanlaajuisesti, vaikkakin rokotuskampanjoita toteutettiin eri maissa eri aikoina, eri tahtiin ja erilaisten järjestelmien mukaisesti.

Vaikka nämä toimenpiteet ovat vähentäneet taudin hengenvaarallisuutta, ne eivät ole pystyneet hävittämään sitä, ja uusia

viruskantoja ilmaantuu jatkuvasti aiheuttaen kausittaisia epidemia-aaltoja. Kaiken tämän lisäksi olemme nähneet, miten internetissä ja sosiaalisessa mediassa on syntynyt uusia maailmanlaajuisia ilmiöitä, kuten rokotusvastaisia liikkeitä, salaliittoteorioita sekä misinformaation ja disinformaation ”pandemia”. Näiden pandemian hoitoa vaikeuttavien ilmiöiden tutkimus ei suoranaisesti kuulu lääketieteen ja luonnontieteiden piiriin, vaan ne ovat paremmin ymmärrettävissä yhteiskuntatieteellisen ja humanistisen tutkimuksen keinoin.

Edellä mainittujen moninaisten kehityskulkujen vuoksi henkilökohtaisen elämämme ja yhteiskuntiemme ”mannerlaatat” ovat liikkeellä – ne työntävät meitä pois mukavasta ja tutusta normaalista ja kohti vielä tuntematonta uutta normaalia, jossa meidän on löydettävä keinoja sopeutua uusiin tilanteisiin. Mutta miten? Tämä on haaste sekä tutkijoille että päätöksentekijöille. Ensimmäinen askel tässä sopeutumiskyvyn etsinnässä liittyy siihen, että nykyisissä digitalisoituneissa yhteiskunnissa paikallisen tai globaalin kriisin tapahtumasarja tuottaa jatkuvia tietovirtoja, digitaalisia ”jalanjälkiä”. Sellaisenaan se toimii elävänä laboratorioalustana, jota voidaan tutkia ja jonka pohjalta voidaan toimia. Seuraava askel tässä etsinnässä on tunnustaa, että globaalit kriisit ovat luonteeltaan monitahoisia ja kompleksisia. Näin ollen lähestymistavan on oltava monitieteinen, ja sen on sisällettävä vuorovaikutusta monien tutkimusalojen välillä,

eri tieteenalojen tutkijoiden yhteistyötä sekä uusien tieteellisten paradigmojen ja tutkimuskysymysten asettamista. Näin saadaan käsitys kriisien ominaisuuksista ja mekanismeista, joiden avulla tutkijat yhdessä päätöksentekijöiden kanssa voivat kehittää keinoja kriisin vaikutusten lieventämiseksi tai helpottamiseksi.

Suomalaisen Tiedeakatemiaa vuonna 2022 leimaa vuoden 2021 tärkeiden päätösten toteuttaminen. Tiedeakatemia on strategiansa mukaisen *vaikuttavan tieteen* painopistealueen pohjalta ottanut kokonaan vastuun tiedeneuvonnan jatkamisesta ja edelleen kehittämisestä Tiedeneuvonnan kehittämishanke Sofin (2019–2021) päätymisen jälkeen. Jane ja Aatos Erkon säätiön toukokuussa 2022 Tiedeakatemialle myöntämä miljoonan euron apuraha vahvistaa Tiedeakatemiaa tehtävää tiedeneuvonnan ja yhteiskunnallisen päätöksenteon alalla. Päätös lisää epäilemättä Tiedeakatemiaa vaikutusvaltaa ja näkyvyyttä sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Vuosi 2022 on virstanpylväs myös siksi, että Tiedeakatemia panee täytäntöön toisen tärkeän päätöksensä julkaisupolitiikkansa uudistamisesta, minkä myötä Tiedeakatemia alkaa julkaista vain yhtä yleistä tiedelehteä lanseeraamalla uudelleen alkuperäisen sarjansa *Annales Academiae Scientiarum Fennicae*. Artikkeleita otetaan vastaan suomeksi, englanniksi ja ruotsiksi, ja kaikkia jäseniä – erityisesti vastavalittuja – kannustetaan lähettämään lehteen ajankohtaista tutkimusta koskevia tekstejään.

26. kesäkuuta 2022

Kimmo Kaski